

ՏԵՂԻ ԿԱՆԳՆՎՈՂ ՄԵՐ «ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ» ՀԱՅՈՒՆՍԻՐԱԿԱՆ ՉԱՓԱԶԱՆԿՆԵՐՈՒՄ

Posted on March 12, 2010 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Համօ Մոսկօֆեան, Վիսպատին-Մայն-ֆրանկֆուրթ- Երեւան (հեռախօսով), 14 Մարտ 2010

Գերմանիոյ Վիսպատէն քաղաքը, որ Բ. Աշխարհամարտի տարիներուն «խնայուած» էր դաշնակից երկիրներու զանգուածային ռմբակոծութիւններէն՝ իր եզակի ճարտարապետական կառոյցներուն համար՝ յետագային դառնալու ամերիկեան ռազմական հրամանատարութեան կեդրոնատեղին՝ այսօր կը պատսպարէ Թուրքիայէն թէ Արեւմտեան Հայաստանէն հազարաւոր վտարանդիներ:

Համօ Մոսկօֆեան, Վիսպատին-Մայն-ֆրանկֆուրթ- Երեւան (հեռախօսով), 14 Մարտ 2010

Գերմանիոյ Վիսպատէն քաղաքը, որ Բ. Աշխարհամարտի տարիներուն «խնայուած» էր դաշնակից երկիրներու զանգուածային ռմբակոծութիւններէն՝ իր եզակի ճարտարապետական կառոյցներուն համար՝ յետագային դառնալու ամերիկեան ռազմական հրամանատարութեան կեդրոնատեղին՝ այսօր կը պատսպարէ Թուրքիայէն թէ Արեւմտեան Հայաստանէն հազարաւոր վտարանդիներ:

Այդ չքնաղ քաղաքին կեդրոնական «նեղլիկ» փողոցներէն մէկուն մէջ, կը գտնուի կրօնափոխ հայերու հանդիպման վայր «Կովկաս» ճաշարանը, որ վերջերս «մկրտուեցաւ» դարձաւ «Անի»: Հայկական Վարթօ եւ Մուշի «Ալաուի» դաւանանքին պատկանող, Հայոց ցեղասպանութենէն եւ աթաթուրքեան հալածանքներէն, աքսորէն, ջարդերէն փրկուած, վերապրած հայու բեկորներ են անոնք՝ որ այս հեռաւոր Վիսպատէնի մէջ՝ իրենց վաճառատուներու եւ հաստատութիւններու անունները կոչած են ծննդավայրերու անուններով:

Մի քանի փողոց վեր, «ղզլպաշ» դարձած հայերու «Պալքան» ճաշարանի սեփականատեր Ահմետ Օրան (Յարութիւն Օհանեան) վերջերս «Անատոլուի ժողովուրդներու երաժշտութիւն» անուան տակ, գլխաւորաբար հայ տոհմիկ երաժշտութեան փոքր նուագախումբ մըն ալ հիմնադրեց՝ համերգներ տալով Գերմանիոյ եւ Հոլանտայի զանազան քաղաքներուն մէջ: Ան իր խումբի անդամներուն հետ ներկայ կ'ըլլայ հայ աշխարհահռչակ «դուդուկահար» Ճիւան Գասպարեանի համերգին՝ մեր երբեմնի «ղզլպաշ», վերապրած հայուհիի թոռը՝ ծունկի կուգայ եւ կը համբուրէ Մեծ Վարպետին աջը...

Սիմոն Կիւնտէն (Նուրետտին Կիւնտէն) կոչուող այս երիտասարդը, Մուշ-Սասունէն՝ հայ Մեծ Յեղափոխական-Ֆիդայի Հրայր Դժոխքի ցեղէն Է... Հայրը՝ տասնամեակներ շարունակ ապրած որպէս «քիւրտ-ալաուի», իր զաւակներուն հետ անմիջական մասնակցութիւն բերած Է Զրտական Բանուորական կուսակցութեան (PKK) շարժման՝

այնտեղ ծանօթանալով ծագումով հայ բազմաթիւ վրիժառուներու, կամաց-կամաց վերադառնալով իր ազգային ակունքներուն՝ այդ դժուարին ճանապարհին որպէս նահատակ կորսնցնելով Առիւծ անդրանիկ զաւակը եւ շատ հարազատներ:

Հայր Կիւնտէնն է որ ընկերակցած է երջանկայիշատակ Մեսրոպ Աճեան Սրբազանին իր պատմական այցելութեան ընթացքին դէպի Մշոյ «Սուլթան» Սրբ. Կարապետ վանք եւ Արծուեբոյն Սասուն: Հայաստանի վաղամեռիկ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարեանի գերեզմանին Սասունի եւ Մուշի գիւղերէն հող բերողներ են Արեւմտահայաստանի մէջ ապրող Կիւնտէները: Իսկ զաւակը՝ Նուրետտին Սիմոն՝ որ կը սիրէ ինքզինք Հրայր Դժոխք կոչել (դէմքի արտակարգ նմանութեամբ Մեծ Ֆեդայիին...), քրիստոնեայ մկրտուեցաւ Հեսսենի նահանգի Հայոց հոգեւոր Առաջնորդ Հայր Սերոբվէ Իսախեանի կողմէ:

Ապա, իր նման դէպի հայուրթիւն վերադարձած «կորուսեալներու» նման՝ ապրեցաւ հոգեկան խախտումներու ժամանակաշրջան մը՝ բուժուելով յատուկ առողջարանի մէջ...: Նոյնպիսի անձկութեան եւ բուժման ենթարկուեցան մեր ճանչցած դաւանափոխ «Չազա» հայուհի Եաղմուր Եխմըշ (Ձիւնիկ Յակոբեան), Սետեթ Պոսթան (Տիգրան Կոստանեան), Ալի Օրհան (Վարդան Յարութիւնեան) եւ ուրիշներ: Հայոց ցեղասպանութեան արհաւիրքներուն զոհերը կ'ապրին սերունդներու ընդմէջէն՝ մինչեւ այսօր:

Տարիներ առաջ, Ֆրանկֆուրթի Սրբ. Կատարինէ եկեղեցիին մէջ, Հայոց ցեղասպանութիւնը Թուրքիոյ կողմէ ճանչցնել տալու, հայերէն ներողութիւն խնդրելու շարժման ռահվիրա Ալի Էրթեմի ապրիլ 24-ի նուիրուած ոգեկոչման հանդիսութեան մը ընթացքին՝ ծանօթացանք Գերմանիոյ Համշէնահայերու «Մայր» Ալիյէ-Ալիս Ալթին, եղբոր Սետեթ Պոսթան (Տիգրան Կոստանեան) ու զաւակին Տենիզ (Ծովակ) Ալթինի հետ: Երեկոյեան՝ Ֆրանկֆուրթի Արուեստի Տան դահլիճներուն մէջ տեղի ունեցող Գերմանիոյ երիտասարդ գեղանկարիչներու հաւաքական ցուցահանդեսին մէջ ներկայացուած էր բազմատաղանդ Համշէնահայ Տենիզ-Ծովակէն...Հայոց ցեղասպանութեան նուիրուած, «հայկական» գոյներով միջանի պաստառները:

Մեր բարեկամութիւնն ու համագործակցութիւնը այս ընտանիքին հետ կը շարունակուի մինչեւ այսօր, մանաւանդ որ Ալիյէ-Ալիս Ալթի աշխատութիւնը՝ Ֆրանկֆուրթի «Կեօթ»ի համալսարանին՝ «Համշէնահայութիւնը պատմութեան հայելիին մէջ», Յունարէնի թարգմանուեցաւ Եորկօ Անտրեատիսի կողմէ եւ թուրքերէնի՝ Ռազէպ Չարաքօլուի տպագրատան կողմէ: Ալիս Ալթ բազմիցս այցելեց իր ծննդավայրը՝ Համշէն ու նկարահանեց, որպէս «Համապատմական հսկայական արխիւ՝ Հօփայի, «Պաշ» Համշէնի, Խոտորջուրի, Քաջքարի եւ այլ շրջաններու կրօնափոխ հայոց կեանքը:

-«Ճիշտ է որ տարիներ առաջ իմ ելոյթներս ու գրութիւններս վախի ու սարսափի կը մատնէին հարազատներս՝ Համշէնի մէջ: Սակայն այսօր՝ անոնք հպարտ կը զգան որ

իրենց դուստրը՝ կարողացաւ երեւան հանել եւ բանձրաձայն յայտարարել թաքնուած ճշմարտութիւնը» մեր հեռախօսային գրոյցի ժամանակ յայտնեց Գերմանիոյ Համշէնահայոց «Մայր»-ը:

Արդէն իսկ Եւրոպայի հայոց լայն շրջանակներու կողմէ ճանաչուած Տիգրան Կոստանեան (Սետեթ Պոսթան), որ ազգականն է նաեւ Թուրքիոյ նախկին փոխ-վարչապետ Մեսուտ Երլմազի եւ այսօրուան Թուրքիոյ խորհրդարանին մէջ ալ մի քանի երեսփոխաններու՝ համա-հայկական 2-րդ համագումարին հրաւիրեցինք Հայաստանի Հանրապետութիւն...: Տարիներ առաջ, Թուրքիոյ ցեղասպանութեան շարժումներու աշխոյժ անդամը եւ գլխաւոր ընդդիմադիրներէն մէկը՝ տասնամեակներ շարունակ վտարանդի էր Ֆրանկֆուրթի մէջ՝ եւ իր Մայր Հայրենիք այցը անսպասելի ու երազային էր թրքախօս եւ գերմանախօս Համշէնահայուն համար: Բռնի կրօնափոխին զաւակը՝ Տիգրան Կոստանեան դարձած՝ յորդարատ արցունքներու մէջ «խեղդուեցաւ» երբ դեմ-յանդիման եկաւ Ծիծեռնակաբերդին մէջ ցուցադրուած, Հայոց Գողգոթայի նկարներէն ցնցուած...:

Մեր ընկերոջ ծանօթացուցինք նաեւ այդ օրերու Հայաստանի Արտաքին Գործոց Նախարար Վարդան Օսկանեանին ու Լ.Ղ. Հանրապետութեան վարչապետ Անուշահան Դանիելեանին, Սփիւռքի բազմաթիւ «Հիւր» ղեկավարներուն հետ: Մեր «կորուսեալ» զաւակներէն մէկն է որ վերադարձաւ Հայ ժողովուրդին գիրկը, որ իր կարգին՝ շարունակեց իր գործունեութիւնը՝ ստեղծելով մշակութային եւ ինքնաճանաչման պատերազմ «անտեսանելի» աշխարհին մէջ:

Սամուէլ Ֆելեկեանին (Ալի Էրքէն) անունը այսօր քաջածանօթ է Facebook-ի հետեւորդներու աշխարհի բազմաթիւ երկիրներու մէջ: Աղըեամանի «Կյավուր Ալի»-ն, որպէս Քիւրտիստանի Բանուորական Կուսակցութեան (PKK) զինեալ պայքարի մարտիկ՝ իր կեանքին «ծաղիկ» տարիները «մաշեցուցած» էր Արեւմտեան Հայաստանի եւ Կորդուքի լեռներուն մէջ՝ 8 տարի ալ ֆաշական Թուրքիոյ բանտերուն մէջ: Իրաքէն անցնելով Հայաստան՝ թրքախօս-քրտախօս այս հայու զաւակը, արդէն իսկ, միջանի տարի տառապելէ ետք Հայաստանի Անճնագրային Վարչութեան պաշտօնեաներու ձեռքը՝ ի վերջոյ «Յատուկ կացութեան կարգավիճակ»-ի արտօնագիր ստացաւ՝ իրաւունք ստանալով ապրելու իր պապենական հողերու ազատագրուած այս Պետութեան մէջ: Սամուէլ Ֆելեկեանին ծանօթացնողը Երեւանի մէջ՝ մշեցի Արմէնն ու ... թուրք աչազուրկ թատերագիր Էչպեր Եաղմուրտերելին էր, որ այդ օրերուն Հայոց մայրաքաղաքը ժամանած էր, փորձելով Սուլդուկեանի Թատրոնին մէջ ներկայացնել Քենան Էվրէնի բռնատիրութեան դեմ գրուած «Կարիճը» («Ախրապ») թատերգութիւնը:

-«Երկար տարիներ ապրելով ու տառապելով Թուրքիոյ բանտերուն մէջ, զգացի թէ կյավուր Ալին, յեղափոխական ընկերս, Հայ էր...» - վերոյիշեց Էչպեր Եաղմուրտերելին՝ որ նաեւ Մեծ Նահատակ Հրանդ Տինքին մօտիկ գաղափարի ու գործի զինակիցներէն էր:

Որպէս Ազգ ու Ժողովուրդ, մեր Պայքարին եւ Ազատագրութեան գլխաւոր նպատակներէն պէտք է ըլլայ՝ Տեր կանգնիլ մեր «կորուսեալ» ու կրօնափոխ զաւակներուն, ուր որ ալ ըլլան եւ ինչ քողի տակ ալ թաքնուած ըլլան անոնք:

